

PHÁP LUẬT VỀ XỬ LÝ VI PHẠM HÀNH CHÍNH TRONG LĨNH VỰC THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ: BẤT CẬP VÀ KHUYẾN NGHỊ HOÀN THIỆN

*Lê Quang Kiệm**
Email: lqkiem@gmail.com

Ngày tòa soạn nhận được bài báo: 10/06/2024

Ngày phản biện đánh giá: 15/12/2024

Ngày bài báo được duyệt đăng: 25/12/2024

DOI: 10.59266/houjs.2024.516

Tóm tắt: Việt Nam sẽ là quốc gia có tốc độ tăng trưởng cao nhất trong khu vực Đông Nam Á về mua sắm trực tuyến, xếp vào nhóm 10 quốc gia có tốc độ tăng trưởng TMDT hàng đầu thế giới[†]. Tuy nhiên, việc xử phạt vi phạm hành chính về thương mại điện tử chưa theo kịp sự phát triển nhanh chóng của thương mại điện tử, điều này đã tạo cơ hội để các đối tượng vi phạm pháp luật lợi dụng buôn bán hàng giả, hàng nhập lậu, hàng hóa không rõ nguồn gốc xuất xứ, ... Bài viết này nhằm phân tích đánh giá thực trạng pháp luật hiện hành về xử lý vi phạm hành chính trong lĩnh vực thương mại điện tử; tìm ra những hạn chế, bất cập và đề xuất giải pháp khắc phục.

Từ khóa: Pháp luật thương mại điện tử; vi phạm hành chính; xử phạt vi phạm hành chính; thương mại điện tử; quyền lợi người tiêu dùng; bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng.

I. Dẫn nhập

Theo Hiệp hội thương mại điện tử Việt Nam (VECOM)[‡], hoạt động thương mại điện tử ở Việt Nam có tốc độ phát triển khá nhanh, trung bình từ 25-30%/năm, với doanh thu năm 2023 đạt 20,5 tỷ USD, tăng trưởng 25%/năm, dự kiến quy mô thị trường sẽ đạt hơn 56 tỷ USD

vào năm 2025. Tuy nhiên, thực trạng kinh doanh, buôn bán hàng giả, hàng cấm, hàng không rõ xuất xứ và lợi dụng thương mại điện tử để lừa đảo chiếm đoạt tài sản đang diễn ra và ngày càng tinh vi, khó lường cả về quy mô lẫn địa bàn hoạt động[§]. Nhưng việc kiểm soát hoạt động trên môi trường thương mại điện tử đang gặp nhiều khó

* Cục Quản lý thị trường tỉnh Đồng Nai

[†] <https://vioit.org.vn/vn/chien-luoc-chinh-sach/thuong-mai-dien-tu---mot-chang-duong-nhin-lai-5829.4050.html> <truy cập ngày 23/11/2024>

[‡] https://www.mof.gov.vn/webcenter/portal/ttpltc/pages_r/1/chi-tiet-tin-ttpltc?dDocName=MOFUCM274942 <truy cập ngày 23/11/2024>

[§] <https://dangcongsan.vn/thoi-su/can-co-che-tai-xu-ly-vi-pham-trong-thuong-mai-dien-tu-666424.html> <truy cập ngày 23/11/2024>

khăn, do một số bất cập trong các quy định pháp luật về xử lý vi phạm hành chính trong lĩnh vực thương mại điện tử. Do vậy, bên cạnh nâng cao những giải pháp nâng cao công tác quản lý, kiểm soát thương mại điện tử nêu trên, rất cần có giải pháp hoàn thiện pháp luật xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử để góp phần bảo đảm hiệu quả trong công tác đấu tranh, phòng chống các vi phạm hành chính trong hoạt động thương mại điện tử tại Việt Nam.

II. Cơ sở lý thuyết

Khái niệm “vi phạm hành chính” lần đầu tiên được định nghĩa một cách chính thức tại Pháp lệnh Xử phạt vi phạm hành chính ngày 30/11/1989. Theo đó, tại Điều 1 Pháp lệnh này quy định “vi phạm hành chính là hành vi do cá nhân, tổ chức thực hiện một cách cố ý hoặc vô ý, xâm phạm quy tắc quản lý Nhà nước mà không phải là tội phạm hình sự và theo quy định của pháp luật phải bị xử phạt hành chính” và theo khoản 2 Điều 2 Luật xử lý vi phạm hành chính 2012 định nghĩa xử phạt vi phạm hành chính “là việc người có thẩm quyền xử phạt áp dụng hình thức xử phạt, biện pháp khắc phục hậu quả đối với cá nhân, tổ chức thực hiện hành vi vi phạm hành chính theo quy định của pháp luật về xử phạt vi phạm hành chính”. Như vậy, vi phạm hành chính là các hành vi mà người dân, tổ chức hoặc doanh nghiệp thực hiện không tuân thủ đầy đủ các quy định pháp luật, quy chế của Nhà nước trong lĩnh vực kinh tế, xã hội, văn hóa, giáo dục, an ninh, quốc phòng và các lĩnh vực khác, có thể là vi phạm các quy định về giao thông, thương mại, vệ sinh an toàn thực phẩm, môi trường, quy định về kinh doanh, thuế

và nhiều lĩnh vực khác.

Theo Đặng Thanh Sơn, cho rằng: “Xử lý vi phạm hành chính là việc áp dụng các biện pháp chế tài mang tính cưỡng chế hành chính của Nhà nước đối với chủ thể có hành vi vi phạm hành chính”[†]; “Hoạt động của các chủ thể có thẩm quyền, căn cứ vào các quy định của pháp luật hiện hành, quyết định áp dụng các biện pháp xử phạt hành chính và các biện pháp cưỡng chế hành chính khác (trong trường hợp cần thiết, theo quy định của pháp luật) đối với các tổ chức, cá nhân vi phạm hành chính”^{**}.

Từ những cơ sở nêu trên, có thể hiểu xử lý vi phạm hành chính là hoạt động của các cơ quan nhà nước, người có thẩm quyền xử phạt áp dụng hình thức xử phạt, biện pháp khắc phục hậu quả, các biện pháp ngăn chặn vi phạm hành chính và đảm bảo việc xử lý vi phạm hành chính đối với những cá nhân, tổ chức thực hiện hành vi vi phạm hành chính nhằm đảm bảo trật tự và kỷ luật trong quản lý nhà nước. Tức là một bên là đại diện và có quyền nhân danh nhà nước ban hành những mệnh lệnh bắt buộc đối với bên kia là cơ quan, tổ chức hoặc cá nhân có nghĩa vụ phục tùng các mệnh lệnh đó; một bên chủ thể nhân danh quyền lực nhà nước ra những mệnh lệnh đơn phương (quyết định xử phạt hoặc biện pháp khắc phục hoặc biện pháp ngăn chặn), một bên chủ thể là cá nhân, tổ chức vi phạm các quy định pháp luật hành chính và có nghĩa vụ phải phục tùng các quyết định xử phạt vi phạm hành chính đó.

Khác với thương mại truyền thống được thực hiện dựa trên các tài liệu bằng giấy, thương mại điện tử sử dụng các

[†] Đặng Thanh Sơn (2008), Vi phạm hành chính và xử lý vi phạm hành chính, Bộ Tư pháp, Hà Nội.

^{**} Đại học Luật Hà Nội (2017), Giáo trình Luật hành chính Việt Nam, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội.

phương tiện điện tử để giao dịch và lưu trữ thông tin. Hoạt động thương mại điện tử là việc tiến hành một phần hoặc toàn bộ quy trình của hoạt động thương mại bằng phương tiện điện tử có kết nối với mạng Internet, mạng viễn thông di động hoặc các mạng mở khác^{††}. Theo Giang Thị Thu Huyền, cho rằng “*Thương mại điện tử là việc sử dụng các phương tiện truyền thông điện tử và công nghệ xử lý thông tin số trong giao dịch kinh doanh nhằm tạo ra, chuyển tải và định nghĩa lại mọi quan hệ để tạo ra các giá trị giữa các tổ chức và giữa các tổ chức và các nhân*”^{‡‡}. Như vậy, hoạt động thương mại điện tử có thể được hiểu là hoạt động mua bán, trao đổi hàng hoá của các thương nhân, tổ chức, cá nhân thông qua mạng Internet hoặc các loại mạng khác.

Đối với pháp luật về thương mại điện tử, theo Dương Thị Mai Ngọc, cho rằng: “*có thể hiểu pháp luật điều chỉnh hoạt động thương mại điện tử là hệ thống các quy phạm pháp luật do nhà nước ban hành hoặc thừa nhận điều chỉnh các quan hệ phát sinh trong hoạt động thương mại điện tử*”^{§§} và theo tác giả Phí Mạnh Cường thì cho rằng “*pháp luật thương mại điện tử là tổng thể các quy phạm pháp luật do Nhà nước ban hành nhằm điều chỉnh các quan hệ xã hội phát sinh giữa các cá nhân, tổ chức với nhau trong quá trình tổ chức và thực hiện các hoạt động thương mại điện tử. Trong đó, hoạt động thương mại điện tử được hiểu là việc tiến hành*

một phần hoặc toàn bộ quy trình của hoạt động thương mại bằng phương tiện điện tử có kết nối với Internet”^{¶¶}. Như vậy, có thể hiểu pháp luật về thương mại điện tử là tổng thể các qui phạm pháp luật có mối liên hệ nội tại mật thiết với nhau, được thể hiện trong các văn bản qui phạm pháp luật, do các cơ quan nhà nước có thẩm quyền ban hành nhằm điều chỉnh các quan hệ xã hội phát sinh trong lĩnh vực thương mại điện tử hoặc có liên quan đến lĩnh vực thương mại điện tử.

Từ các cơ sở nêu trên, xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử có thể hiểu là *hoạt động của các cơ quan nhà nước, người có thẩm quyền áp dụng các hình thức xử phạt vi phạm hành chính, các biện pháp khắc phục hậu quả, các biện pháp ngăn chặn vi phạm hành chính và đảm bảo việc xử lý vi phạm hành chính đối với những cá nhân, tổ chức thực hiện hành vi vi phạm hành chính trong lĩnh vực thương mại điện tử nhằm nâng cao hiệu quả công tác quản lý, giám sát và bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng trong hoạt động thương mại điện tử.*

Xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử có một số đặc điểm như:

Thứ nhất, xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử có sự kết hợp các quy phạm truyền thống với quy phạm hiện đại. Bởi lẽ, bản chất hoạt động thương mại điện tử chính là sự kết hợp giữa hoạt động thương mại truyền thống và việc ứng dụng công nghệ thông tin vào *hoạt động thương*

†† Điều 3 Nghị định số 52/2013/NĐ-CP ngày 16/5/2013 của Chính phủ Việt Nam.

‡‡ Giang Thị Thu Huyền (2023), Nghiên cứu thuế giá gia tăng đối với hoạt động thương mại điện tử ở Việt Nam, Luận án Tiến sĩ kinh tế.

§§ Dương Thị Mai Ngọc (2009), Pháp luật về thương mại điện tử ở Việt Nam - Thực trạng và phương hướng hoàn thiện, Luận văn thạc sĩ Luật học.

¶¶ Phí Mạnh Cường (2022), Pháp luật về thương mại điện tử ở Việt Nam, Luận án Tiến sĩ Luật học.

mại. Chế tài xử lý có sự giao thoa, kết hợp của các quy phạm pháp luật ở nhiều ngành luật khác nhau, như: Thương mại, công nghệ thông tin, giao dịch điện tử, ngân hàng, quảng cáo, bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng, thuế, hải quan, quản lý thị trường...

Thứ hai, xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử có đối tượng điều chỉnh bao gồm vật thể và phi vật thể. Cụ thể: Là hành vi vi phạm pháp luật trong quá trình tham gia trao đổi, mua bán trên môi trường mạng (bao gồm tất cả sản phẩm của ngành sản xuất vật chất và phi vật chất, có vật hữu hình và vật vô hình, sản phẩm dịch vụ, sản phẩm nội dung số, phần mềm, ứng dụng, quyền tài sản đối với các đối tượng sở hữu trí tuệ...). Do vậy, xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử có sự phức tạp hơn rất nhiều so với xử lý vi phạm hành chính trong thương mại truyền thống.

Thứ ba, xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử được thực thi chủ yếu trên môi trường mạng. Xử lý các hành vi vi phạm pháp luật diễn ra trên môi trường mạng, các quy định của pháp luật xử phạt thương mại điện tử được thiết kế, xây dựng phù hợp với môi trường mạng. Các hành vi vi phạm pháp luật trong giao kết, giao dịch điện tử; việc trưng bày, giới thiệu, quảng cáo hàng hóa, dịch vụ trực tuyến, việc thanh toán, thực hiện nghĩa vụ thuế với Nhà nước; công tác quản lý nhà nước trên môi trường mạng; thu thập chứng cứ điện tử để làm cơ sở xử lý vi phạm hành chính.

Xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử có một số vai trò cơ bản sau:

Một là, đảm bảo sự quản lý nhà nước về hoạt động thương mại điện tử, các chủ thể tham gia hoạt động thương mại điện tử đều có quyền, nghĩa vụ và trách nhiệm của

mình theo quy định pháp luật; mọi hành vi vi phạm pháp luật khi tham gia hoạt động thương mại điện tử đều bị chế tài xử lý hành vi vi phạm hành chính (bao gồm xử lý hành chính và xử lý hình sự). Đồng thời, *góp phần thúc đẩy hoàn thiện các quy định xử lý vi phạm hành chính khác của pháp luật có liên quan.*

Hai là, *xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử góp phần nâng cao nhận thức, hạn chế vi phạm pháp luật của cơ quan, tổ chức, cá nhân trong sản xuất, kinh doanh, phát triển kinh tế trên môi trường điện tử. Có vậy, hoạt động thương mại điện tử trở nên lành mạnh, công bằng, an toàn, bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng và doanh nghiệp có thể mở rộng thị trường tiêu thụ hàng hóa, dịch vụ, phát triển hoạt động sản xuất, kinh doanh, góp phần tăng trưởng kinh tế quốc gia.*

Ba là, *xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử góp phần thúc đẩy hội nhập kinh tế quốc tế. Trong thương mại quốc tế, thương mại đa biên, thương mại đa quốc gia thì Luật mẫu về thương mại điện tử nói chung và pháp luật về thương mại điện tử và xử lý tốt các vi phạm hành chính về thương mại điện tử của từng quốc gia sẽ giúp các quốc gia thêm nhiều cơ hội giao lưu, hợp tác kinh tế, trao đổi, mua bán hàng hóa, cung ứng dịch vụ xuyên biên giới, đẩy mạnh xuất khẩu hàng hóa, dịch vụ.*

III. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết sử dụng các phương pháp phân tích, bình luận, quy nạp, diễn dịch, suy luận logic, phân tích quy phạm pháp luật để làm rõ thực trạng pháp luật xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử. Từ đó, có một số khuyến nghị nhằm hoàn thiện pháp luật về xử lý vi phạm hành chính trong lĩnh vực thương mại điện tử tại Việt Nam trong thời gian tới.

IV. Kết quả và thảo luận

4.1. Thực trạng pháp luật xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử ở Việt Nam hiện nay

Tương tự như các hoạt động xử lý trách nhiệm pháp lý khác, xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử cũng phải tuân theo những nguyên tắc nhất định để xử lý đúng đắn, chính xác, vừa bảo vệ quyền, lợi ích của Nhà nước, của xã hội, đồng thời vẫn bảo vệ hữu hiệu quyền, lợi ích hợp pháp của cá nhân, tổ chức bị xử phạt.

Thứ nhất, mọi vi phạm hành chính trong thương mại điện tử phải được phát hiện, ngăn chặn kịp thời và xử lý nghiêm minh, mọi hậu quả do vi phạm hành chính trong thương mại điện tử phải được khắc phục theo đúng quy định của pháp luật; việc xử phạt vi phạm hành chính trong thương mại điện tử được tiến hành nhanh chóng, công khai, khách quan, đúng thẩm quyền, bảo đảm công bằng, đúng quy định của pháp luật; việc xử phạt vi phạm hành chính phải căn cứ vào tính chất, mức độ, hậu quả vi phạm, đối tượng vi phạm và tình tiết giảm nhẹ, tình tiết tăng nặng; chỉ xử phạt vi phạm hành chính khi có hành vi vi phạm hành chính trong hoạt động thương mại điện tử do pháp luật quy định; một hành vi vi phạm hành chính chỉ bị xử phạt một lần.

Thứ hai, nhiều người cùng thực hiện một hành vi vi phạm hành chính trong hoạt động thương mại điện tử thì mỗi người vi phạm đều bị xử phạt về hành vi vi phạm hành chính đó. Một người thực hiện nhiều hành vi vi phạm hành chính hoặc vi phạm hành chính nhiều lần thì bị xử phạt về từng

hành vi vi phạm, trừ trường hợp hành vi vi phạm hành chính nhiều lần được Chính phủ quy định là tình tiết tăng nặng.

Thứ ba, người có thẩm quyền xử phạt có trách nhiệm chứng minh vi phạm hành chính trong hoạt động thương mại điện tử. Cá nhân, tổ chức bị xử phạt có quyền tự mình hoặc thông qua người đại diện hợp pháp chứng minh mình không vi phạm hành chính. Đối với cùng một hành vi vi phạm hành chính trong hoạt động thương mại điện tử thì mức phạt tiền đối với tổ chức bằng 02 lần mức phạt tiền đối với cá nhân.

Pháp luật xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử phải đảm bảo nguyên tắc chung trong Luật Xử lý vi phạm hành chính 2012 (sửa đổi 2020); Nghị định số 52/2013/NĐ-CP ngày 16 tháng 5 năm 2013 của Chính phủ (được sửa đổi bổ sung tại Nghị định số 85/2021/NĐ-CP ngày 25 tháng 9 năm 2021) và Nghị định số 98/2020/NĐ-CP ngày 26 tháng 8 năm 2020 của Chính phủ quy định về xử phạt vi phạm hành chính trong hoạt động thương mại, sản xuất, buôn bán hàng giả, hàng cấm và bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng (được sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định số 17/2022/NĐ-CP ngày 31 tháng 01 năm 2022).

Theo quy định^{***}, hình thức xử phạt vi phạm hành chính về thương mại điện tử, bao gồm: Hình thức xử phạt chính (gồm: Cảnh cáo; phạt tiền) và *hình thức xử phạt bổ sung* (gồm: Tước quyền sử dụng giấy phép, chứng chỉ hành nghề có thời hạn từ 01 tháng đến 24 tháng hoặc đình chỉ hoạt động có thời hạn từ 01 tháng đến 24 tháng; tịch thu tang vật vi phạm hành chính, phương tiện được sử dụng để

*** Nghị định số 98/2020/NĐ-CP ngày 26 tháng 8 năm 2020 của Chính phủ (được sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định số 17/2022/NĐ-CP ngày 31 tháng 01 năm 2022).

vi phạm hành chính). Như vậy, hình thức xử phạt vi phạm hành chính về thương mại điện tử không bao gồm hình thức trục xuất theo khoản 1 Điều 21 Luật Xử lý vi phạm hành chính.

Mức phạt vi phạm hành chính về thương mại điện tử được quy định cụ thể tại Mục 10 của Nghị định số 98/2020/NĐ-CP ngày 26 tháng 8 năm 2020 của Chính phủ, nhưng khung tiền phạt cao nhất không vượt quá mức tiền phạt tối đa quy định tại Điều 24 Luật Xử lý vi phạm hành chính. *Đồng thời, mức tiền phạt cụ thể đối với một hành vi vi phạm hành chính là mức trung bình của khung tiền phạt được quy định đối với hành vi đó; nếu có tình tiết giảm nhẹ thì mức tiền phạt có thể giảm xuống nhưng không được thấp hơn mức tối thiểu của khung tiền phạt; nếu có tình tiết tăng nặng thì mức tiền phạt có thể tăng lên nhưng không được vượt quá mức tối đa của khung tiền phạt.*

Nội dung xử phạt vi phạm hành chính về thương mại điện tử được tập trung vào các hành vi cụ thể như: Hành vi vi phạm về thiết lập website thương mại điện tử hoặc ứng dụng thương mại điện tử trên nền tảng di động có thể bị phạt đến 30 triệu đồng; hành vi vi phạm về thông tin và giao dịch trên website thương mại điện tử hoặc ứng dụng di động có thể bị phạt đến 50 triệu đồng; hành vi vi phạm về cung cấp dịch vụ thương mại điện tử cũng có thể bị phạt đến 50 triệu đồng; hành vi vi phạm về bảo vệ thông tin cá nhân trong hoạt động thương mại điện tử bị phạt đến 30 triệu đồng và hành vi vi phạm về hoạt động đánh giá, giám sát và chứng thực trong thương mại điện tử có thể bị phạt đến 50 triệu đồng. *Đồng thời, áp dụng nhiều hình thức phạt bổ sung như buộc nộp lại số lợi bất hợp pháp có được do thực hiện hành vi vi phạm. Cùng đó tước quyền sử dụng Giấy phép hoạt động*

đánh giá và chứng nhận chính sách bảo vệ thông tin cá nhân, Giấy phép chứng thực hợp đồng điện tử trong thương mại điện tử từ 6 tháng đến 12 tháng đối với hành vi vi phạm, thậm chí có thể tước tên miền “.vn”.

4.2. Một số hạn chế, bất cập trong xử lý vi phạm hành chính trong lĩnh vực thương mại điện tử

Nhìn chung, pháp luật hiện hành về xử lý vi phạm hành chính trong lĩnh vực thương mại điện tử tương đối đầy đủ tại , cụ thể như: Nguyên tắc xử phạt; hình thức xử phạt, mức phạt; biện pháp cưỡng chế khác; thẩm quyền và trình tự, thủ tục thực hiện xử lý vi phạm hành chính trong lĩnh vực thương mại điện tử. Tuy nhiên, một số quy định về hành vi vi phạm, hình thức xử phạt trong hoạt động thương mại điện tử vẫn còn bộc lộ những hạn chế, bất cập nhất định, cụ thể đó là:

Thứ nhất, Luật Xử lý vi phạm hành chính hiện hành chưa quy định mức phạt tiền tối đa đối với vi phạm hành chính về thương mại điện tử.

Thứ hai, hành vi bị cấm trong hoạt động thương mại điện tử được quy định tại điểm a khoản 1 Điều 4 Nghị định số 52/2013/NĐ-CP của Chính phủ và đã được sửa đổi bởi Khoản 4 Điều 1 Nghị định 85/2021/NĐ-CP của Chính phủ. Tuy nhiên, tại Khoản 6 Điều 64 Nghị định số 98/2020/NĐ-CP của Chính phủ vẫn còn áp dụng để xử phạt là chưa phù hợp.

Thứ ba, về biện pháp khắc phục hậu quả tại khoản 8 Điều 63 của Nghị định số 98/2020/NĐ-CP của Chính phủ “*Buộc cải chính thông tin sai sự thật hoặc gây nhầm lẫn đối với hành vi vi phạm quy định tại điểm a khoản 3, điểm a, b và c khoản 4 và điểm a khoản 5 Điều 63*”. Tuy nhiên vẫn chưa có văn bản pháp luật hướng dẫn về

thủ tục áp dụng đối với biện pháp khắc phục hậu quả dẫn đến khó thực hiện.

Thứ tư, hành vi “*Lợi dụng hoạt động thương mại điện tử để kinh doanh theo phương thức đa cấp nhưng chưa được cấp giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp theo quy định của pháp luật về quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp*” đã được quy định tại Khoản 4 Điều 1 Nghị định 85/2021/NĐ-CP của Chính phủ. Tuy nhiên, chưa có quy định mức xử phạt đối với hành vi này.

Thứ năm, chế tài xử lý hành vi vi phạm về thương mại điện tử chủ yếu áp dụng đối với đối tượng là tổ chức, cá nhân có hành vi thiết lập website thương mại điện tử hoặc ứng dụng di động. Tuy nhiên, trên thực tế có nhiều chủ sở hữu website không phải là đối tượng thiết lập website (có thể thuê người thiết lập) hoặc cũng có website được thiết lập để sử dụng chung cho nhiều đối tượng tại nhiều nơi khác nhau (như: Chi nhánh, điểm kinh doanh, hộ kinh doanh,..ở nhiều địa phương khác nhau), dẫn đến việc kiểm tra và xử lý vi phạm hành chính rất khó khăn, không thực hiện được.

Từ phân tích đánh giá thực trạng pháp luật hiện hành về xử lý vi phạm hành chính trong lĩnh vực thương mại điện tử cho thấy, việc hoàn thiện pháp luật xử lý vi phạm hành chính về thương mại điện tử là rất cấp thiết góp phần bảo đảm hoạt động thương mại điện tử được minh bạch, lành mạnh, bảo vệ hiệu quả quyền và lợi ích hợp pháp của doanh nghiệp và người tiêu dùng; thúc đẩy phát triển thương mại điện tử bền vững tại Việt Nam và hội nhập quốc tế.

V. Một số khuyến nghị nhằm hoàn thiện pháp luật về xử lý vi phạm hành chính trong lĩnh vực thương mại điện tử

Thứ nhất, Quốc hội sớm sửa đổi bổ sung mức phạt tiền tối đa trong các lĩnh vực thương mại điện tử được quy định tại Điều 24 Luật xử lý vi phạm hành chính năm 2012 (sửa đổi, bổ sung năm 2020) theo hướng tăng chế tài xử phạt đủ mạnh góp phần tạo sức răn đe đối với hành vi vi phạm trong lĩnh vực này, góp phần làm lành mạnh hóa môi trường kinh doanh thương mại điện tử.

Thứ hai, mức xử phạt được áp dụng tại Khoản 6 Điều 64 Nghị định số 98/2020/NĐ-CP đối với hành vi được quy định tại a khoản 1 Điều 4 Nghị định số 52/2013/NĐ-CP của Chính phủ (đã được sửa đổi tại Khoản 4 Điều 1 Nghị định 85/2021/NĐ-CP của Chính phủ). Do vậy, cần sớm sửa đổi bổ sung mức xử phạt vi phạm hành chính tại Khoản 6 Điều 64 Nghị định số 98/2020/NĐ-CP tương ứng với hành vi vi phạm được quy định tại Nghị định 85/2021/NĐ-CP của Chính phủ.

Thứ ba, cần có hướng dẫn thực hiện biện pháp khắc phục hậu quả đã được quy định tại khoản 8 Điều 63 của Nghị định số 98/2020/NĐ-CP của Chính phủ nhằm góp phần xử lý vi phạm hành chính được triệt để đối với hành vi đăng thông tin sai sự thật hoặc gây nhầm lẫn trên website; cần có hướng dẫn xử lý đối với hành vi “*Lợi dụng hoạt động thương mại điện tử để kinh doanh theo phương thức đa cấp nhưng chưa được cấp giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp theo quy định của pháp luật về quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp*” theo Khoản 4 Điều 1 Nghị định 85/2021/NĐ-CP của Chính phủ.

Thứ tư, tiếp tục đẩy mạnh tuyên truyền, phổ biến các quy định pháp luật, lồng ghép với việc hướng dẫn doanh nghiệp nâng cao tinh thần tuân thủ pháp luật và bảo vệ người tiêu dùng trên không gian mạng; nâng cao trình độ, chuyên môn

nghiệp vụ đội ngũ cán bộ, công chức thực thi công vụ về chống hàng giả và bảo vệ người tiêu dùng trong hoạt động thương mại điện tử để hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao.

VI. Kết luận

Thời đại công nghệ số đang chiếm lĩnh thị trường, thương mại điện tử bùng nổ đã mang lại nhiều tiện ích cho người tiêu dùng và cả doanh nghiệp, cá nhân kinh doanh trên môi trường thương mại điện tử. Tuy nhiên, kéo theo đó là phát sinh các đối tượng lợi dụng kinh doanh thương mại điện tử để kinh doanh hàng xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ, hàng không rõ nguồn gốc, xuất xứ, hàng nhập lậu... gây thiệt hại cho người tiêu dùng và cho các doanh nghiệp, cá nhân kinh doanh chân chính. Bên cạnh công tác tuyên truyền, phổ biến pháp luật trong lĩnh vực thương mại điện tử, rất cần có những chế tài xử lý vi phạm hành chính trong lĩnh vực thương mại điện tử đủ mạnh để răn đe các đối tượng vi phạm và bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng. Do đó, việc hoàn thiện pháp luật về xử lý vi phạm hành chính trong lĩnh vực thương mại điện tử, cụ thể là sửa đổi, bổ sung một số quy định của Nghị định số 98/2020/NĐ-CP và Nghị định số 17/2022/NĐ-CP của Chính phủ về xử phạt vi phạm hành chính đối với hoạt động thương mại điện tử là rất cần thiết và cấp bách. Đồng thời, đây là một nội dung rất quan trọng trong Công điện 56/CD-TTg ngày 06/6/2024 của Thủ tướng Chính phủ về tiếp tục tăng cường công tác quản lý nhà nước trong lĩnh vực thương mại điện tử, kinh doanh trên nền tảng số.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Luật Xử lý vi phạm hành chính 2012 (sửa đổi 2020).
- [2]. Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng.
- [3]. Nghị định số 52/2013/NĐ-CP ngày

16/05/2013 của Chính phủ về thương mại điện tử (sửa đổi bổ sung tại Nghị định số 85/2021/NĐ-CP ngày 25 tháng 9 năm 2021).

- [4]. Nghị định 98/2020/NĐ-CP ngày 26/8/2020 của Chính phủ quy định xử phạt vi phạm hành chính trong hoạt động thương mại, sản xuất, buôn bán hàng giả, hàng cấm và bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng (đã được sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định số 17/2022/NĐ-CP ngày 31 tháng 01 năm 2022).
- [5]. Giang Thị Thu Huyền (2023), Nghiên cứu thuế giá trị gia tăng đối với hoạt động thương mại điện tử ở Việt Nam, Luận án Tiến sĩ kinh tế.
- [6]. Dương Thị Mai Ngọc (2009), Pháp luật về thương mại điện tử ở Việt Nam - Thực trạng và phương hướng hoàn thiện, Luận văn thạc sĩ Luật học.
- [7]. Phí Mạnh Cường (2022), Pháp luật về thương mại điện tử ở Việt Nam, Luận án Tiến sĩ Luật học.
- [8]. Đặng Thanh Sơn (2008), Vụ Pháp luật Hình sự - Hành chính, Bộ Tư pháp, Vi phạm hành chính và xử lý vi phạm hành chính, Hà Nội.
- [9]. Đại học Luật Hà Nội (2017), Giáo trình Luật hành chính Việt Nam, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội.
- [10]. <https://vioit.org.vn/vn/chien-luoc-chinh-sach/thuong-mai-dien-tu---mot-chang-duong-nhin-lai-5829.4050.html>
- [11]. https://www.mof.gov.vn/webcenter/portal/ttp/tpc/pages_r/1/chi-tiet-tin-ttp/tpc?dDocName=MOFUCM274942
- [12]. <https://dangcongsan.vn/thoi-su/can-co-che-tai-xu-ly-vi-pham-trong-thuong-mai-dien-tu-666424.html>

LAW ON HANDLING ADMINISTRATIVE VIOLATIONS IN THE FIELD OF E-COMMERCE: DEFECTS AND RECOMMENDATIONS FOR IMPROVEMENT

Le Quang Kiem^{†††}

***Abstract:** Vietnam will have the highest growth rate in Southeast Asia regarding online shopping, ranked in the top 10 countries with the highest e-commerce growth rate globally. However, handling administrative violations in e-commerce has not kept up with the rapid development of e-commerce, which has created opportunities for law violators to take advantage of trading in counterfeit goods, smuggled goods, goods of unknown origin, etc. This article aims to analyze and evaluate the current legal status of handling administrative violations in the field of e-commerce, find out the limitations and shortcomings, and propose solutions to overcome them.*

***Keywords:** E-commerce law; administrative violations; handling of administrative violations; e-commerce; consumer rights; protecting consumer rights.*

^{†††} Dong Nai Directorate of Market Surveillance